

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával

'98/1
37. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület.
(1027 Budapest, Frankel Leó út 12.)

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre.

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár

Vén Zoltán rézmetszete, C2

TARTALOM

A furfangos Daidalos. Vén Zoltán tárlatáról (Király Zoltán)
Walter Crane ex librisei az Iparművészeti Múzeumban (Horváth Hilda)
Évfordulók: Stettner Bélára és Fery Antalra emlékezünk
Fery Antal zeneszerző-portréiről (Horst Gebauer)
A lovas témájú vándorkiállítás mérlege (Ürmös Péter)
PÁLYÁZAT – SZEMLE – KÖNYVESPOLC – HÍREK

A FURFANGOS DAIDALOS

Amint lapunk előző számának Hírek rovatában röviden beszámoltunk róla, a budapesti Mester Galériában 1997. szeptember 26-ikán nagyszabású tárlaton három művész alkotásait láthatta a közönség: *Bukrán Edit* és *Schéffer Anna* gyönyörű, reprezentatív díszképműveit, valamint *Vén Zoltán* grafikusként az utóbbi években készült, zömében nagyobb méretű munkáiból igen bőséges válogatást. Sőt mondhatjuk, hogy a művész grafikáiból az elmúlt évtized termésének egyik legnagyobb, legteljesebb bemutatóját, hiszen a Mester Galéria falain és karzatán néhány ex libris és kisgrafika mellett közel hetven nagylélegzetű művében gyönyörködhetett a nagy számban megjelent művészetkedvelők tábora.

A Galéria vezetőjének kedves bevezető szavai után *Mezei Ottó* művészettörténész mutatta be a művészeket a jelenlevőknek.

A Vén Zoltán művészetét elemző szövegnek hadd idézzük néhány mondatát: „...Klasszikus mesterei vannak... De műveiben szabad átjárásunk van múlt és jelen között. Kihívóan módosít a vizuális előképben, azt merészen aktualizálja, miáltal laicizálja, profanizálja is egyben, így megújítva az eredeti előképre is visszautaló jelentésszféráját... Nyelvezetében és eszmeiségében a múlthoz, a hagyományokhoz tapadóan is aktuális tud lenni.”

A megnyitóünnepség befejezéseként Vén Zoltán is szólt a megjelentekhez, amit teljes egészében idézünk:

„A megszűnőben lévő Kondor Grafikai Műhely (ahol e litográfiák készültek) a napokban meghívást kapott Genfből a *Comité de Patronage d'Europ'ART 98-tól*, vagyis az Európai Művészetet Támogató Bizottságtól, amely közli a patrónusok névsorát három teljes oldalon keresztül. Köztük számos európai, ázsiai

és más intézmény, diplomáciai, kulturális és kereskedelmi képviselő vezetője, munkatársa, képviselője található, hogy csak néhányat említsék: a berni francia, portugál, orosz, román, pakisztáni, szaud-arábiai stb. nagykövet, arab intézetek, szerb, francia és román konzul stb. Magyar név és intézmény egyetlen egy sem! Ez a magyar állam hozzáállása a művészethez.

Ma este, e kiállítás megnyitásakor a magyar TV-ben a következő műsorokat sugározzák: Friderikus-

show ismétlése Alain Delonnal és Belmondóval, Poirot-krimi, Vértestvérek 32-ik rész, Kung Fu (A legenda újjászületik), 8-kor a Dallas stb. Mindezek ellenére Önök miránk kíváncsiak. Ez mutatja viszont az egyén hozzáállását a művészethez. Mit mondhatok erre?

Mindannyiunk nevében köszönjük!"

A görög mítoszok és mondák világában Daidalos sokoldalú művész, mesterember és feltaláló. Számos találmány és ravasz ötlet fűződik nevéhez, ő tervezte többek között a krétai labirintust. Vén Zoltán a mának egyik ilyen furfangos Daidalosa. Sokan tudják, hogy azon kevesek közé tartozik, akik leginkább rézmetszet technikával dolgoznak, s ennek ő egyik legkiválóbb, bravúros magyar és európai mestere. E klasszikus műfaj technikájában is tud azonban újat, meglepőt tartogatni számunkra. E tárlaton több olyan vegyes technikájú művet mutatott be, ahol a nagyméretű litográfián, annak részleteiként rézmetszetű nyomtatásokat is alkalmaz s ezzel izgalmas, sejtelmes művészi hatást ér el. Némely művének címében utal is erre, mintegy enigmaként a szemlélő számára, akinek meg kell fejtenie a talányt, hogy például vajon miért ez a mű címe: *Idegen a ikonosztúzbán*. Az 50 x 71-es színes litográfia ez esetben a két talányt is ad fel a szemlélőnek. Az ábrázolt bolgár ikonok egyikén az ördög portréja szerepel, tehát ő az idegen; a technikában, a könyvnyomtatásban viszont az az „idegen”, hogy a többiek között két ikon rézmetszetű nyomtat. Más példa erre a *Misericordia* című műve, amelynek könyvnyomatos képmezéjébe régebbi rézmetszetű lapjainak dűcait nyomja be, bővítve, gazdagítva ezzel a címben jelzett témát. Összhatásában mindez jellemző a művész alkotásainak ötletgazdagságára,

refinált fortélyosságára, ami provokálja, elgondolkodásra készíti a szemlélőt.

Prágában 1992-ben adta ki Vilem Stránský cseh és angol, vagyis kétnyelvű, könyvművészeti remeknek számító, Vén Zoltán művészetét bemutató albumát (amely tizenhárom válogatott, eredeti rézmetszetet is tartalmaz), s ennek ezt a címet adta: *Vén Zoltán, a gúnyoros tréfacsináló* (The sly Joker). Az ebben bemutatott alkotások mind valóban a jelenre is érvényes régi szellem- vagy kultúrtörténeti példák aktualizáló újrafogalmazásai. Régebbi műelemzésekből vagy értékelésekből is hadd emeljek ki példát, illetve idézetet Vén Zoltán művészetét illetően. Prof. Remo Palmirani azt mondja róla: „Karaktere ambivalens. A szemtelenség és a komolyság, a kicsinyesség és a nagyság, az ünneplésség és a hétköznapi találkozás munkáiban. Történelmi témájú groteszk világlátása a legizgalmasabb.”

Mindezek az értékelések és fogalmazások teljes igazolást nyertek a Mester Galériában látott kiállításon, a régebbiek mellett a legújabb lapokon is. Az egyetemes kultúrtörténet számos eseményének, momentumának vagy motívumának mához is szóló üzenetét, aktuális vonatkozását jó érzékkel meglátó és a jelenhez közvetítő megformálásával vagy újraformálásával, szólnak művei a ma emberéhez, a nyitott szemű és fülű műélvezőhöz, azon keresztül pedig a mai társadalomhoz.

A kiállított műveken lépten-nyomon ez a vénzoltáni sajátosság tartja izgalomban a nézőt. Olykor csak

Vén Zoltán rézmetszetei, C2

egy-egy jelzéssel, humorizálva utal a múlt és jelen, a régi eszmeiség és a mai gondolatvilág kapcsolatára a pompásan megrajzolt kompozíció. *Ptah*, a világosság egyiptomi istene trónol a világtojáson, mögötte a falon egyiptomi hieroglifikák hosszú sora. Ám ha ezeket alaposan végignézzük, meglepetten fedezzük fel, hogy közöttük mai jelek is láthatók: kőműveskanál (spakni), villanykonnektor, petróleumlámpa, vagy az erősáram jele, a tört nyíl stb. A *Daidalos és Minotaurus* című képen a nevezettek együtt szemlélik a labirintus tervrajzát, mögöttük egy pontosan megtervezett labirintus látható, ahol valóban csak egyetlen bejáraton lehet bejutni a köyéppontba, Daidalos lába előtt viszont egy orvoságos doboz hever *Dédalon* felirattal... A *Noli turbare circulos meos* lapon Archimedes levágott feje mögött bonyolult mértani vagy csillagászati számítások ábrázolása látható, de a jószemű megfigyelő hamar rájön, hogy az nem más, mint egy mai, a szaklapokban közölt *Szabásminta* részlete. Ám az illúzió tökéletes. A *Sámánlánc-tánc* c. grafikán a sámándobon látható a világmindenség jellegzetes ősi ábrázolása, Föld, Nap és Hold képe, ám a sámándíszek között ott fityeg egy szép, korunkbeli zsebóra, egy húsdarálós, stb...

Több művön azonnal tetten érhetjük a művész kópéságát, humorát, szarkazmusát, mert rajtuk szemmel látható pregnáns kifejezést nyer az élc, a kajánság vagy az irónia. Így az *Ariadné álma* című színes litográfián is, ahol a szép hölgy álmában egy pompás bika jelenik meg, öklelő szarván pedig egy csipkés női alsónemű libeg. A *Szakraális és profán zene* kompozíción angyalok zenélnek jellegzetes, régi zeneszerszámokon, ám középen ott ül kecskeduda-formában a halál és ördögfej fújja a kétágú sípot.

Természetesen nem minden alkotására ez jellemző Vén Zoltánnak. Készít egészen más jellegű műveket

is, vagyis nem lehet egyértelműen csak a humor nagymestereként „beskatulyázni”. Szép számmal találhatók életművében a mozgalmas, blikkfangos lapok mellett statikusabb művek, mint a vizsolyi református templom tömör, erődszerű ábrázolása, a híres két-tornyú debreceni Nagytemplom a vallási szimbólumokkal, vagy a pergamoni oltár domborműve a Zeus-csoporttal, amelyeken esetleg a téma pusztá kiválasztása lehet állásfoglalás vagy szimbólum. Elragadóak kimondottan lírai művei, melyeken az esztétikum, a hangulat, a művészi tökély a lényeg, a legfőbb mondanivaló. Ilyen például a színes nyomatú, Op. 164. számú *ex librise*, az *Eine kleine Nachtmusik*; a Weinbergi Madonna ábrázolása; a Johan H. Jansen számára készített lőcsei oltárkép, Izsó Miklós *Búsuló juhász-ának* vagy Perlott Csaba Vilmos hegedűs-gyümölcsös csendéletének remekművű részbe metszése, és még folytathatnánk a példákat.

Vén Zoltán sokat emlegetett iróniája saját magát sem kíméli. Ötvenedik születésnapjára készített, a nála gyakori, részleteiben pazar és életteli kompozíciója közepére odahelyezi valamelyik gyermeke által róla rajzolt primitív, de találó „Apu” portróját. Még karakterisztikusabb az 55-ik születésnapra készült megmosolyogató önportré, melyen a pazarul díszes keretben, kissé kesernyés arcvonású, szigorúan metsző pillantású önarcképen babérkoszorúval a fején rajzolja meg önmagát. Ez a szarkazmus azonban nem csak önmaga felé irányul. Sőt nem csupán szarkasztikus, hanem szomorú is, hogy a ma fejlett és szabad társadalmában a jubiláló művésznek eddigi életműve jogán magának kell fejére rajzolnia a babért, azok helyett, akiknek ez lenne a tiszte és feladata. Egyébként a művész sok alkotásának is lehetne ez a mottója: „Akinek inge, vegye magára!”

Király Zoltán

WALTER CRANE (1845–1915) EX LIBRISEI AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

A századfordulón a szecessziós stílusban megújuló könyvművészet sokat köszönhetett az angol mestereknek, különösen William Morrisnak s nyomdájának, a Kelmscott Pressnek, mely egységes hatású, saját tervezésű könyveket készített, és a hozzá közelálló Walter Crane-nek, a mesekönyv-illusztrálás megújítójának, aki festő, rajzoló, esztéta volt egy személyben és *ex libriseket* is alkotott.

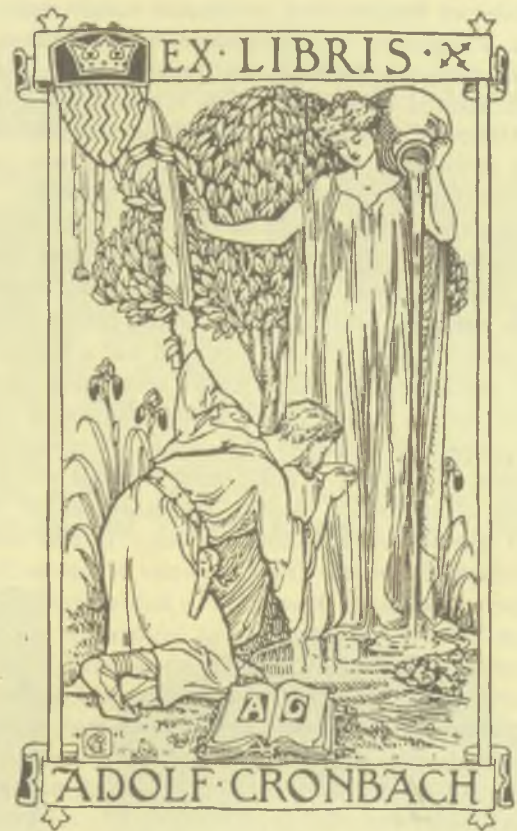
1900-ban a budapesti Iparművészeti Múzeumban nagyszabású Crane-kiállítást rendeztek, ezt megelőzően ugyanott, 1898-ban a *Modern Művészet* c. tárlaton mutatták be néhány alkotását, 1895-ben pedig a Múcsarnokban szerepeltek művei.

Könyvjegyeit is láthatták a nézők 1900-ban, majd 1903-ban az első magyarországi exlibris-kiállításon (Iparművészeti Múzeum), s 1906-ban a Gyermekvédő Liga, majd 1913-ban a Szent György Céh, az első mo-

dem értelemben vett hazai gyűjtőegyesület exlibris-bemutatóján.

Mindez jelzi az angol művész és a korabeli magyar művészet szoros kapcsolatát, akárcsak az, hogy 1900-ban itt járt, s nemcsak Budapesten, hanem vidéken is megfordult (Szegeden, Pécsen, Erdélyben) és egész vázlatkönyvet rajzolt tele kalotaszegi népviselettel. Megihlette az ottani művészet, s Kolozsvárott az egyetem angol tanárának, Kovács Jánosnak – aki Crane kalauza volt Erdélyben – székelykapus motívumú *ex librist* tervezett.

Itteni tartózkodása alatt egyéb műveket is készített: az *Új Idők* című folyóirat 1900. október 21-i számának címlapját tervezte, s az itt látható női figura jelenik meg Rozsnyay Kálmánnak szánt *ex librisén* is. Rozsnyay közvetítő szerepet játszott abban, hogy 1900-ban létrejöhessen Crane kiállítása Budapesten. (Érdekesség-

Walter Crane ex librisei

ként megemlítjük, hogy az angol mester Rozsnyay fel-
esége részére ex librist rajzolt.)

A könyvművészettel behatóan foglalkozott az Ipar-
művészeti Múzeum akkori tudós könyvtárosa, Czakó
Elemér, akinek Crane szintén rajzolt ex librist, mely ta-
lán az angol művész 1900. október 16-i lipótvárosi Ca-
sino-beli felolvasásának emlékét őrzi, ugyanis az elő-

adás szövege füzetként látott napvilágot, melynek cím-
lap-figurája nagyon hasonló a könyvjegyéhez.

A magyarországi tartózkodás Crane ex libris-művé-
szete szempontjából is figyelemreméltó, hiszen tulaj-
donképpen e műfajban viszonylag kevés művet alkot-
ott, nálunk viszont tudomásunk szerint rögtön
hármat is.

Crane ex libriseit éles, határozott vonalvezetés jellemzi. Világnézeti meggyőződése, szocialisztikus fel fogása nemcsak festményein, rajzain üt át, hanem kisgrafikáin is testet ölt: a „The Whitechapel Library and Museum” ex librisén a szabadság istennője könyveket nyújt át a nép egyszerű fiainak. Crane kerek kompozícióba, mintegy pecsétbe zárja figuráit.

Ugyancsak érdekes saját ex librise is, mely lényegében olyan, mint egy beszélő címer, hiszen daru látható rajta (Crane = daru). A madár stilizált alakja szignójában is visszatér. Könyvjegyén kedvenc perzsa poétájától, Omar Khayyamtól olvasható pár sor, a keretdíszítmény ornamentikáját foglalkozási emblémák (paletta, ecsetek, toll és ceruza) gazdagítják. Ugyancsak Omar Khayyam-idézet szerepel egy másik könyvjegyén is (Clement K. Shorter). E költő igéző hatással volt a századvég művészetére, Morris nyomdája külön kiadványt szentelt neki. Valószínű, hogy Morris leánya, May részére készítette Crane azt a név nélküli ex librist, amelyen – dekoratív keretben – a szövevényes, indásleveles háttérből rózsa nyílik ki, közepében lányfejjel, szív alakú pajzson pedig felirat olvasható („From the Branch to its Flower June 1890”). Mintegy Csipkerózsikát idézheti az ábrázolás – egyébként ehhez is és más Grimm-meséhez is készített illusztrációt Crane.

Amint láttuk, egyik ex librise a pecsétetekhez áll közel, másik a címereket idézi meg, olykor pedig az illusztrá-

ció, címlap figurája, kompozíciója „önálló”. Az illusztratív szándék, az allegorikus ábrázolás jellemzi művészetét, miként finom vonalrajzán, Adolf Cronbach ex librisén is látható. A mű 1905-ben készült és mintegy összegzője törekvéseinek. A címer csupán dekoratív funkciót kap a korsajából vizet öntő, babérkoszorút emelő, antikizáló nőalak és a térdelő, a tiszta forrásból kortyoló, baljában hatalmas tollat feltartó férfiú mellett. Crane lineáris rajzzal teremt meg klasszikus ízlésű figuráit. Az előtérben fekvő könyv az irodalmat jelképezi, a háttérben látható nősziromok a „fin de siècle” kedvelt virágai.

Horváth Hilda

Walter Crane ex librisei az Iparművészeti Múzeumban:

1. The Whitechapel free public Library and Museum 1890. Klisé. Leltári száma: MLT 1723/33
2. „From the Branch to its Flower June” (vsz. May Morris) 1890. Klisé. Leltári szám: MLT 1723/30
3. Ipse, 1890–1900. Klisé. Leltári szám: MLT 1689/1-1.
4. Clement K. Shorter, 1890–1900. Klisé. Leltári szám: MLT 1723/34
5. Dr. Czako Elemér könyve. 1900. Heliogravür. Leltári szám: 86/14
6. C v H de Rozsnyay, 1900. Heliogravür. Leltári szám: MLT 1689/II-1, 86/15
7. Ex libris Adolf Cronbach, 1905. Klisé. Leltári szám: 86/13

RÉSUMÉ

Dans l'article premier Zoltán Király écrit sur l'exposition de Zoltán Vén, organisée à Budapest dans la Galerie Mester. L'artiste renommé y a exposé avec petites gravures environ ses 70 litographies et gravures de gros format. Mme Hilda Horváth fait connaître les ex libris de Walter Crane, en collection du Musée des Arts Décoratifs de Budapest. Article de la Rédaction: Le KBK fête en 1998 le 40ème anniversaire de sa fondation. Cette année sera aussi le 70ème anniversaire de la naissance de Béla Stettner et 90ème d'Antal Fery. A cette occasion rublie Horst Gebauer (Leipzig) la liste complète des ex libris d'Antal Fery, représentant des compositeurs. Rubriques habituelles: Revue de presse, Étagère de bibliothèque, Nouvelles.

ÉVFORDULÓK

1998-BAN FERY ANTAL ÉS STETTNER BÉLA EMLÉKÉT IDÉZZÜK, SZÜLETÉSÜK ÉVFORDULÓJÁN

A Kisgrafika Barátok Köre hivatalosan 1959. április 25-én alakult meg, azonban az előtörténetéről szóló megemlékezésekből azt is tudjuk, hogy *Réthy István* már 1958-ban hozzákezdett a szervezéshez. Első titkárunk ekkor lépett kapcsolatba a Fialat Művészek Stúdiójának egyik igen tevékeny tagjával, *Stettner Béla* grafikusművésszel. Kettőjüknek ekkor adott felhatalmazást a Képzőművész Szakszervezet a kör megszervezésére.

Az előttünk álló 1998-as esztendő nemcsak az alapítási szándék negyvenedik évfordulójára emlékeztet bennünket. Ebben az évben lesz ugyanis *Stettner Béla* születésének 70. évfordulója. Továbbá azért is jelentős számunkra ez az év, mert az 1908-ban született és 1994-ben elhunyt *Fery Antal* mester az idén lenne 90 esztendő.

Mindketten a KBK vezéregyéniségei voltak. *Stettner Béla* a megalakulástól 1984-ben, korán bekövetkezett elhunytáig a kör művészeti vezetője volt. Ő hívta életre a KISGRAFIKA ÉRTE-SÍTŐ-t, mely később 48 oldalnyi terjedelembre bővítve KISGRAFIKA címmel élt tovább és megjelenik napjainkban is. Meghatározó szerepe volt a lap arculatának kialakításában, de határozott egyénisége, páratlan művészi ízlése a KBK egész tevékenységét meghatározta. *Fery Antal* hatalmas fametszet-életműve körünk nemzetközi elismertségét, tekintélyét alapozta meg. Éveken át, haláláig látta el a KBK elnöki tisztét, miközben derűs egyéniségével, meleg emberségével a tagság tiszteletét, szeretetét is kiérdemelte.

Szeretnénk elérni, hogy a 37. évfolyamát megélő lapunkban ebben az esztendőben minél több visszaemlékezés jelenjék meg a *Fery Antallal* és *Stettner Bélával* létrejött személyes kapcsolatokról, együttműködésről. Nem a hagyományos művészettörténeti méltatásokra gondolunk, hiszen ilyen jellegű cikkek még életükben megjelentek és eltávozásuk óta is napvilágot láttak. A személyes találkozás, a művészekkel való személyes kapcsolat élményeire, a megörökítésre érdemes eseményekre gondolunk, hiszen mindkét mester a kisgrafikák tekintélyes sorát alkotta meg gyűjtőink számára. Reméljük, hogy a kettős

Fery Antal fametszete, X2

Stettner Béla linómetszete, X3

évforduló kapcsán a Szerkesztőbizottsághoz eljuttatott és nyomtatásba kerülő emlékezések még árnyaltabbá, hitelesebbé teszik majd azt a képet, mely a magyar grafika e két nagy egyéniségéről az utódok emlékezetében és a köztudatban kialakult.

Szerkesztőség

FERY ANTAL ZENESZERZŐ-PORTRÉIRÓL, SZÜLETÉSÉNEK KILENCVENEDIK ÉVFORDULÓJÁN

(A cikk szerzője Lipcsében élő nyugalmazott könyvtáros, neves exlibris-gyűjtő. *Fery Antal* őszinte tisztelőjeként évek óta tanulmányozza a mester munkásságát, fametszeteiből jelentős gyűjteménnyel is rendelkezik. *Fery Antal* születési évfordulójának előhangjaként örömmel adunk helyet német barátunk írásának, mely a magyar kisgrafika külföldi megbecsülését mutatja.)

A budapesti Széchényi Könyvtár egyik 1972-ben megjelent kiadványában találkoztam először *Fery Antal* ex librisével. A lap *Kodály Zoltán* tiszteletére készült és egy madarat ábrázolt (Op. 294/1962). Ez a madármotívum a művész munkáiban később még többször megjelent. Az alkotó kilencven évvel ezelőtt,

Fery Antal fametszete, X2

1908. június hó 12-én született Szerencsen. Szülővárosának múzeuma a művész tiszteletére néhány éve emlékszobát létesített és megkezdte alkotásjegyzékének kiadását is. Az ott megjelent három füzetet követően a negyedik a művész 1994. június 30-án bekövetkezett halála után látott napvilágot. Ez utóbbit a mester barátja, dr. Soós Imre állította össze és a KBK kiadásában 1995-ben került ki a nyomdából.

Az alkotásjegyzék négy füzetének birtokában sikerült összeállítanom Fery Antal zeneszerző-portrékat ábrázoló kisgrafikáit. Az első ilyen kiadvány 1970-ben jelent meg. Ebből, sajnos, kimaradt a dr. Petrikovits László részére készült Liszt-portrész ex libris, mely utólag az Op. 31/a/1939. sorszámot kapta. A füzetben szereplő további ilyen alkotások a következők:

- Op. 250/1961 Włodzimierz Egiersdorff részére, Chopin
- 275/1961 Włodzimierz Egiersdorff részére, Chopin
- 400/1965 Knud Fougt részére, Beethoven
- 479/1967 Dr. Ury Endre részére, Liszt Ferenc

Az alkotásjegyzék 1978-ban megjelent II. részében szereplő muzsikus-portrész lapok:

Op. 624/1970 Dr. Kertész Dénes részére: In memoriam Bartók

- 624/a/1970 In memoriam Bartók Béla
- 1092/1975 Nagy Éva részére, Bartók
- 1265/1977 Frantisek Sára részére, Beethoven

Az 1987-ben megjelent III. rész zeneszerzős lapjai:

- Op. 1338/1978 Dr. Vida Klára részére, Beethoven
- 1456/1980 A Semsey család részére, Haydn
- 1469/1980 In memoriam Goldmark Károly
- 1491/1980 In memoriam Bartók, F. A. részére
- 1498/1981 Béres Ferenc részére, Bartók
- 1499/1981 Béres Ferenc részére, Bartók

- 1502/1981 In memoriam Bartók, F. A. részére
- 1504/1981 Aldo Merlo részére, Verdi
- 1554/1981 Fery Antal részére, Kodály
- 1579/1982 Béres Ferenc részére, Kodály Zoltán
- 1610/1982 Fery Antal részére, Kodály
- 1694/1982 Béres Ferenc részére, Bach
- 1695/1984 Szász Sándor és Mara részére, Bach
- 1698/1984 Dr. Rajk András részére, Bach
- 1699/1984 Dr. Mayer József részére, Händel
- 1710/1984 Tulajdonos neve nélkül, Bach
- 1719/1984 Fekete Katalin részére, Liszt
- 1747/1985 Dr. Mayer József részére, Liszt
- 1754/1985 Béres Ferenc részére, Liszt
- 1768/1986 Szász Mara részére, Liszt

Az 1995-ben megjelent IV. rész zeneszerzőket ábrázoló lapjai:

- 1892/1988 Dr. Mayer József részére, Fényes Szabolcs
- 1959/1989 In memoriam Egressy Béni
- 1999/1990 Szász Mara és Sándor részére, Mozart
- 2001/1990 Dr. Rajk András részére, újrész lap, Mozart
- 2003/1990 Béres Ferenc részére, Mozart
- 2077/1993 Ex musicis Walter Jacobus, Csajkovszkij

A fenti összeállítás mutatja, hogy alkotásainak milyen tekintélyes számával nyilvánította ki a művész tiszteletét a zeneművészet nagyjai iránt. Ex librisein szerepelnek: Johann Sebastian Bach (1685–1750), Bartók Béla (1881–1945), Ludwig van Beethoven (1770–1827), Fryderyk Chopin (1810–1849), Egressy Béni (1814–1851), Fényes Szabolcs (1912–1986), Goldmark Károly (1830–1915), Joseph Haydn (1732–1809), Kodály Zoltán (1882–1967), Liszt Ferenc (1811–1886), Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791), Pjotr I. Csajkovszkij (1840–1893) és Giuseppe Verdi (1813–1901). A felsoroltakon kívül néhány olyan Ex musicis lap szerepel Fery Antal alkotásai között, amelyeken nincs arckép. Ezekre is a zene iránti szeretetének ad kifejezést. Ilyen lapjai: Op. 259/1962, Op. 1919/1988.

Magukról az ábrázolt zeneszerzőkről nem tartom szükségesnek bővebb ismertetés közlését, hiszen valamennyien jól ismert személyiségeiők a világ zeneművészetének. Természetes, hogy Fery Antal előszeretettel és gyakrabban metszette fába vésőjével hazája neves művészeinek, Bartóknak és Kodálynak arcvonásait. Ugyanez a rokonszenv vezette őt Egressy Béni és Fényes Szabolcs emlékének felidézésekor is. Megjegyzem, hogy a két utóbbi mester neve Németországban kevésbé ismert.

Horst Gebauer

(Németből fordította: Dr. Soós Imre)

ALMA PETZ KÖSZÖNTÉSE

A Linzben élő neves osztrák gyűjtő és grafikus, Alma Petz asszony 1997. december 10. napján töltötte be 75. életévét. A KBK decemberi összejövetelén jelen volt gyűjtők meleg szavakkal emlékeztek meg az Európa-szerte ismert gyűjtőről, száznál több ex libris alkotójáról, a magyar kultúra jeles barátjáról. Alma Petz ugyanis nemcsak gondolatban, a távolból rokonszenvez velünk, hanem hazánk iránti szeretetének férjével együtt tett számtalan magyarországi utazásával is tanújelét adta. A jeles évforduló alkalmából ezúton is

küldjük jó kívánatainkat Alma Petznek Ausztriába, a Linz városban található Eisenhand (Vaskéz) utcába!

Vén Zoltán rézmetszete, C2

A SZENTPÉTERVÁRI KONGRESSZUS PROGRAMJA

A XXVII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszust 1998. augusztus 22–25. napjain rendezik meg Szentpéterváron. A találkozó programja a következő:

Aug. 22., szombat: 10 órától 20 óráig csere. 15 óráig: A könyvesbolt megnyitása, grafikák eladásra bocsátása. 17 óráig: A Kongresszus ünnepélyes megnyitása, koncert és kórtélparti kíséretében. Ekkor nyitják meg a „Világexlibris 1996–1998” c. kiállítást is.

Aug. 23., vasárnap: Az előző naphoz hasonlóan a „Manézs” kiállítócsarnokban 10 órától 20 óráig csere. 11 óráig nyílik az „Orosz ex libris” c. történelmi kiállítás. 12 óráig kezdődik a FISAE elnökségének ülése, amit 13 óráig a FISAE plenáris ülése követ. 15 óráig látogatás az Ermitázs Múzeumban, ahol „A Romanov dinasztia könyvjegyei” c. kiállítást tekintik meg a résztvevők.

Aug. 24., hétfő: Szentpétervár környékén. E napon is 9 órától 22 óráig csere a „Manézs”-ban. 13 óráig Puskinban, a Pavlovszk-palotában grafikai kiállítás nyílik.

Aug. 25., kedd: Ugyancsak a „Manézs”-ban 10 órától 22 óráig csere. 11 óráig: „Az orosz ex libris ezüst-kora” kiállítás megnyitása. 12 óráig bezár a könyves-

bolt. 15 óráig kiállítás megnyitó: „Szentpétervár modern exlibrisei”. 19 óráig kezdődnek a záróesemények. Hangverseny, kongresszusi vacsora.

Általános tudnivalók:

1. A Kongresszus részvételi díja 150 dollár, melyet 1998. május 15-ig kell befizetni. A július 15-ig történő befizetésnél az összeg 170 dollár, a beérkezéskor a résztvevőknek 190 dolláros részvételi díjat kell fizetniük.

2. A vendégeket, a kongresszus résztvevőit főként a Moszkva Hotelban (35–75 dollár éjszakánként) helyezik el. Az elhelyezés más helyen is lehetséges, ezt a rendezőség biztosítja.

3. A Kongresszus hivatalos nyelve az angol.

4. A résztvevők és kísérőik részére változatos, gazdag programot tervez a rendezőség.

5. A fentiekben kívül március folyamán kiegészítő tájékoztatást küldenek.

A „Világexlibris” kiállításra való részvétel feltételeit tartalmazó közleményt a művészeknek közvetlenül megküldtük.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

MÁSODIK NEMZETKÖZI KISGRAFIKAI BIENNÁLÉ, ROMÁNIA, 1999

A második kisgrafikai biennálét 1999 júniusában vagy júliusában rendezik meg Romániában, Kolozsvárott.

A tájékoztató szerint pályázni lehet mindenféle művészeti technikával készített munkával, kivéve a monotípiát és a fénymásolatot.

Minden művész legfeljebb három művével pályázhat, amelyek az 1997–1998-as években készültek.

A nyomatok mérete nem lehet kisebb 15×15 cm-nél, a papír mérete pedig nem lehet nagyobb 22×30 cm-nél.

A műveket az elkészítés dátumával, számozva és aláírva kell elküldeni, megfelelő csomagolásban, üveges keret nélkül, és nyomtatványként, kereskedelmi érték nélkül postázni.

A jelentkezési, ill. adatlapokat a művekkel együtt kell elküldeni.

A művész aláírásával igazolja, hogy elfogadja a biennálé előírásait, szabályait.

A pályaművek beküldési határideje: 1998. november 1.

Cím:

OVIDIU PETCA

C. P. 1132, O. P. 1.

3400 CLUJ, ROMANIA

BIENALA DE GRAFICA MICA CLUJ – 1999.

Felhívjuk tisztelt grafikusművészeink figyelmét, hogy részletes tájékoztatót, jelentkezési és adatlapokat kérhetnek szerkesztőségünkől az alábbi címen:

Király Zoltán

1367 BUDAPEST

Pf. 75

Tel.: 117-0811

NEMZETKÖZI GRAFIKAI ÉS EXLIBRIS-PÁLYÁZAT

„Félix BUHOT” (1847–1898)

1. Félix Buhot francia akvarellfestő és könyvillusztrátor halálának századik évfordulója alkalmából nemzetközi pályázatot írt ki a Taylor Alapítvány. Egyidejűleg műveiből emlékkiállítást rendeznek Cherbourg-ban és szülőhelyén, Valognes-ban.

A pályázat minden művész számára nyitott, a beküldendő alkotásokban lehetőleg a F. Buhot által kedvelt témák szerepeljenek: Párizs, Normandia, Dinard, London, fiákeres, rossz idő, irodalom... Kötelezően előírja a szabályzat a pályázók számára, hogy a kép kompozíciója körül a margón egy vagy több, ugyanolyan technikával készült „remarque”, szelvényzet is szerepeljen, ahogyan az Buhot grafikáin is látható volt. Ennek a sajátosságának felelevenítése a pályázat egyik célja.

2. A kizárólag erre a pályázatra készülő alkotások az alábbi követelményeknek felelnek meg:

- egy szabad grafika, melynek a papír maximális mérete 50×65 cm,
- egy ex libris, melynek legnagyobb mérete 13 cm. Ezen szerepeljen az EX LIBRIS szavak és a tulajdonos neve, mely élő személy, vagy valóságos intézmény.

Kizárólag az alábbi technikák alkalmazhatók:

- Magasnyomás: X1, X2, X3. Mélynyomás: C2, C3, C4, C5, C6, C7 és vegyes technika (TM).

3. Minden alkotásnak címe legyen. A hátapon minden példányon fel kell tüntetni az alkotó nevét és címét. Külön lapon kell szerepeltetni a művész teljes nevét, címét és az alkalmazott technikát. Rövid magyarázat is szükséges a kép tartalmáról és az alkotó szándékáról.

4. A grafikákat rámmáztatlanul 1998. augusztus 1. napjáig 2 szignált példányban kell beküldeni az alábbi címre:

Fondation TAYLOR, 1, rue La Bruyère, 75009 Paris.

5. A Taylor Alapítvány elnökének vezetése alatt működő zsűri 10 000 francia frank nagydíjjal fog odaítélni a pályázat nyertesének. Ezenkívül több társaság és magánszemély ajánlott még fel díjakat.

6. A beérkezett pályaműveket 1998 őszén az eredményhirdetés és díjkiosztás alkalmával a Taylor Alapítvány kiállításon mutatja be. Az anyagból válogatást mutat be a párizsi Aranyág Galéria. További kiállítások lehetségesek Párizs 18. kerületében, Caen, Cherbourg és Valognes városokban. A résztvevők névsorát és az események programját a pályázók címére megküldik.

7. A pályázatra beküldött grafikák a rendezőség tulajdonába kerülnek. A részvétel a pályázati feltételek elfogadását jelenti.

EPILOGUS

(A lovas témájú vándorkiállítás mérlege)

A KBK Egyesület utóbbi években rendezett egyik legnagyobb szabású kiállításorozata a végéhez érkezett, és ez ad alkalmat az ilyenkor kötelező értékelésre és számvetésre. Legelőször azt kell már a bevezetőben kiemelni, hogy az egyesület ezzel a szervezésével és az Iparművészeti Múzeumban rendezett népművészeti témájú kiállításával méltóképpen vett részt a milicentenáriumi ünnepeken úgy, hogy a határon túli magyar kisgrafika jeles művészeit is bevonta a rendezvényekbe. Ezzel olyan összefogás lehetőségét valósítottuk meg, amely nálunk sokkal kedvezőbb pénzügyi feltételekkel rendelkező intézményeknek abban az évben nem sikerült. A vándorkiállítás hatékonyságát pedig jól szemlélteti az az adat,

miszerint egyéves útja során hat különböző városban (Ajka, Budapest, Celldömök, Pápa, Szeged, Velence) mintegy nyolc hónapig láthatta a közönség a válogatást.

Ennek a rendezvénysorozatnak az eredményessége azzal magyarázható, hogy mindenütt olyan kiváló partnerekre találtunk a fogadó intézményekben és vezetők személyében, akik saját terüle-

tükön mindent megtettek a sikeres lebonyolításért. A mai, általánosan elterjedt profitorientált szemlélettel szemben őket a kulturális értékteremtő és értékmentő szemlélet motiválta, így tették lehetővé a „nem eladásos” (nem kereskedelmi célzatú) kiállításunk többszöri bemutatását. Itt szeretnénk köszönetet mondani *Dr. Hermann Istvánnak*, a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár igazgatójának, akinek a kezdeményezésére szerveztük meg a tárlatot. Nemcsak az induló költségeket állta, hanem a pápai kiállításra elkészült katalógust is finanszírozta. Annak ellenére, hogy csak 300 példányban nyomtatták ki, jutott belőle külföldre is, sőt ajándékként a KBK 1996-os országos találkozójának résztvevői is kézhez kapták.

Köszönetet mondunk továbbá az együttműködésért és a segítségért *Süle Ferencnek* Celldömölkön, *Utassy Istvánnak* Ajkán, *Dávid Tibornak* Budapesten, *Kabainé Tokácsli Boglárkának* Szegeden és *Dr. Springer Ferencnek* Velencén, ahol kiállítótermet is avattunk egyúttal a bemutatónkkal.

Megállapíthatjuk azt is, hogy régóta nem volt ilyen sikeres hírvérese a kisgrafikai műfajnak, mint ez alatt az egy év alatt, hiszen minden második helyen televíziós felvétel vagy újságcikk méltatta az eseményt. Ennek kapcsán örömmel tapasztaltuk, hogy a vidéki médiák megfelelnek a közszolgálatosság szerepkörének. Budapesti viszonylatban sajnos, ennek az ellenkezőjéről győződhattünk meg. Egyedüli híradást csak a Magyar Nemzet kiállítási programismertetőjében olvashattunk róla. Mivel nemcsak kortárs tárlatról, hanem retrospektív válogatásról volt szó, nem hallgathatjuk el a fővárosi médiák eme mulasztását. Másként megfogalmazva, nem a reklám-, hanem a többféle hírértéke miatt lett volna kötelességük tudósítani a rendezvényről.

A retrospektív jelleg egyébként abból adódott, hogy a magángyűjteményi lapok által több, a közelmúltban elhunyt művészt szerepeltethetünk, mint kortársat. Számszerint 24 már eltávozott alkotó emléke előtt tiszteleghetünk, míg a kortársakat 18-an képviselték. Ilyen módon lehetővé vált egy műfajnak csaknem a teljes keresztmetszetét bemutatnunk egy tematikus kiállítás keretében. Emellett a gyűjtők olyan önzetlen összefogásból mutattak példát, amilyennel a mai magyar közéletben ritkán találkozunk. Ezek a magángyűjtemények egyre nagyobb jelentőségűvé válnak, utaztatásukkal pedig mintául szolgálhatnak a feldolgozás, rendszerezés és bemutatás technikájára vonatkozóan is. Továbbá ez a rendezvénysorozat megmutatta a művészeti menedzselés hatékonyságát, amit a külföldi érdeklődő levelek is kifejezően szemléltetnek. Közülük a legtávolabbi (az induló kiállítást követően egy évvel) Barcelonából érkezett. Ebben a katalán ex libris egyesület vezetője érdeklődött a kiállítás iránt, és kért egy példányt katalógusunkból. Ami pedig az utómenedzseléshez tartozik (ez itt a reklám helye): annak ellenére, hogy a gyűjteményi lapokat visszaadtuk tulajdonosaiknak, az anyag egy része (mintegy húsz tablónyi grafika) kamarakiállítás formájában a további érdeklődők rendelkezésére áll.

Végezetül abban a reményben mondok köszönetet mindazon gyűjtő- és művésztársnak, akik hozzájárultak a közös sikerhez, hogy a későbbiekben még sok hasonlóan eredményes kiállításnak örülhetünk együtt.

Ürmös Péter,
a kiállítás szervezője

SZEMLE

A németországi MITTEILUNGEN DER D.E.G. 1997. évi 2. számának címlapján Paul G. Becker portréja látható. Az 1931-ben született neves gyűjtő eredetileg a könyvkereskedői, kiadó szakmában tevékenykedett. Később oroszánrészt vállalt a most 105 éves német exlibris-egyesület felvirágoztatásában, szervezőmunkája és szakirodalmi publikációi révén. Fényképe azért került a lap címlapjára, mert a tagság, érdemeinek elismeréséül, a DEG tiszteletbeli elnökévé választotta legutóbbi közgyűlésén. A fényképnek magyar vonatkozása is van: a háttérben Müller Árpád óriási méretűre felnagyított ex librise látható, amely a 80-as években a neves szakember részére készült.

Ugyanez a szám közöl részletes beszámolót a német egyesület háromnapos éves találkozásáról, melyet áprilisban Haltern városban rendeztek meg és amelyen Becker úr magas kitüntetését is megszavazták. Ez alkalommal kiosztották a találkozó alkalmára kiírt exlibris-pályázat díjait is. A könyvjegyek első díját az ukrán Pugacsevski, az alkalmi grafikáét a német Beitz kapta. A gyűjtők részére meghirdetett és lapjuk művészi színvonalára utaló díjat Manfred Baumüller nyerte el. Az elismerést kiérdemelt hírneves gyűjtő grafikáit a német Stauf és a magyar Vén Zoltán készítette.

*

A MAGYAR MÚZEUMOK című, negyedévenként megjelenő folyóirat 1997/2. számában Kóhegyi Gyula linómetszetét közli. A Sportmúzeum külső kiállítóhelyei közé tartozó dobogókői turisztamúzeum 1984. évi megnyitására készült emléklapon szerepelt művésztagunk grafikája, amely az ország első turista menedékházat ábrázolja. Az erről készült kép a Testnevelési és Sportmúzeum történetéről szóló cikk egyik illusztrációja.

*

A *Művészet és Barátai* legújabb (1997. november–decemberi) számában Gergyely Mihály főszerkesztő kommentálja – az újabb kortárs kiállításokról is szólva – az *Esélyegyenlőséget a művészetben is!* felhívás nyomán megjelent nyilatkozatokat. Együttal tudósít arról, hogy a felhívás aláírói megalakították a Művészeti Társaságok Független Fórumát. (A szervezet címe: 1132 Bp., Kresz Géza u. 47/A.) A lapban két érdekes esszé (Kürthy Sándor: *A jelenkortudatról* és Legény Péter: *Totális posztmodern*) mellett Szinte Gábor emlékezik meg Topor András festőművészről, felidézve művészeti közéletünk jó néhány ellentmondását is. Számos egyéb közlemény, kiállítási beszámoló (Losonci Miklós, Katona Imre, Feledy Balázs, Benedek Katalin írásai) mellett egyúttal viszonylag kevés a grafikai vonatkozású anyag. Mindenesetre a grafika gyűjtőinek is felfedezészámba menő élménye lehet Soós Imre *Berki Viola mozaikképe a Várnegyedben* című írásának megismerése (majd a műalkotás megtekintése a Tárnok utcai általános iskolában). Aligha kell viszont felfedezni a Székesfehérváron alkotó Filep Sándor grafikáit, amelyek festményeivel együtt már számos helyen kerültek bemutatásra. Többek között ezekről is részletes elemzést közöl Péntek Imre *Filep az újmanierista. Tündés fűredi kiállítása ürügyén* című írása.

*

A HETI VILÁGGAZDASÁG 1997. decemberi első számában Murányi Gábor *Címkézett könyvek* című cikkét közölte. Az írás létrejöttének indítékát az egyik könyvkereskedelmi vállalat fura kezdeményezése adta. A cég ugyanis a téli könyvvásár újdonságai mellett nyolc különböző ex librist is kínált, hogy a vásárlók ezekkel megszemélyesíthessék könyvtárukat. A könyvjegyek ábráit Kozma Lajos grafikai munkáiból „merítették”, elhagyva azokból az alkotóra utaló monogramot. A szerző véleménye szerint az így megszületett „egyenvignetta” messzire esik a valódi ex libristől. Ennek készítésekor ugyanis az alkotó és megrendelő között sajátos, személyes viszony alakul ki, a kész mű pedig több egyedi elemet is közölhet a művészetet szerető és azt pártoló tulajdonosról.

A cikk szerzője – dicséretes módon – nemcsak a reklámötlet képzelenségét pellengérezte ki, hanem egyúttal bepillantást ad a lap olvasói számára a könyvjegy történetébe is. Ehhez a kisgrafika mű-

fajának neves személyiségét, dr. Horváth Hilda művészettörténészt kérte fel nyilatkozattételre. Az Iparművészeti Múzeum mintegy 60 ezer darabból álló exlibris-gyűjteményének kezelője ismertette az ex libris történetét a Corvináktól a 20. század első feléig terjedő időben. Ennek során rámutatott a jelen századelőn történt funkcióváltásra is, amikor a gyűjtők a nagy műgonddal készült ex libriseket már nem ragasztották be a könyvtárak köteteibe, hanem mappában vagy egyéb módon őrizték, rendszereztek azokat. Ezt a gyakorlatot folytatja dr. Arató Antal, a Fejér megyei könyvtár igazgatója is.

A könyvjegyeknek művészettörténeti és tudománytörténeti jelentőségük van, belőlük napjainkig olyan nevezetes műtárgygyűjtesek alakultak ki, mint az Iparművészeti Múzeumot gyarapító Soó-gyűjtemény vagy Lippóczy Norbert agrármérnök exlibris-boros exlibris-gyűjteménye.

A cikket kísérő illusztrációk Bors Jenő gyermekorvos gyűjteményéből származnak, aki szinte kizárólag magyar írók, festők, tudósok, politikusok ex libriseiből állította össze nevezetes kollekcióját. A közölt képek meggyőzően igazolják a HVG cikkírójának megállapítását, miszerint a könyvjegy annyira „személyre szabott, mint az ujjlenyomat”.

A németországi MITTEILUNGEN DER DEG 1997/3. száma *Clau-dia Károlyi* cikkét közli az Osztrák Nemzeti Könyvtár exlibris-gyűjteményéről. A néhány régi ex librist is bemutató írásból megtudtuk, hogy a neves bécsi intézmény mintegy 40 000 darabos kisgrafikai gyűjteménnyel rendelkezik. A lap 41. oldalán örömmel láttuk Svájcban élő honfitársnőnk, Vermes Júlia írását, amely a Bartók és Kodály emlékére Paul-wels belga grafikussal készített lapjairól szól. A cikknek a magyar olvasó számára adaptált változatát előző számunkban közöltük, így sokan foglaltak alkothattak arról a nemes ismeretterjesztő munkáról, melyet az illusztris gyűjtő ex libriseivel és írásaival kultúránk nagyon szükséges külföldi népszerűsítése érdekében végez.

*

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 204. száma arról ad hírt, hogy a budapesti kongresszus alkalmával nálunk is járt *Germaine Meyer-Noirel* asszony megjelentette szinte könyvtárnyi terjedelműre tervezett és a francia ex librisekről szóló nagy munkájának V. kötetét. A 224 oldalas kiadványban 1271 könyvjegy ismertetése található, 56 illusztrációval. A vállalkozás nagyságára jellemző, hogy a kötet még csak a C betűs gyűjtők felsorolásánál tart. Az is érdekessége ennek a sorozatnak, hogy nem a művészek, hanem a lapok tulajdonosai szerint történt az anyag csoportosítása. Jóléso érzellemmel jegyezzük meg, hogy az európai exlibris-újságok közül francia barátaink foglalkoznak a legalaposabban lapunkkal. A most ismertett számban a KISGRAFIKA múlt évi 1. és 2. számának tartalmát mutatják be, mintegy fél oldalnyi terjedelemben. Az írást Petry Béla 1987-ben készült Hamlet-portrés lapja illusztrálja.

*

A Prágában megjelenő KNÍŽNÍJ ZNACKA folyóirat 4/1997. száma 24 oldal terjedelemben, igen szép kivitelenben jelent meg. Újításuk, hogy a laphoz neves művészeikről rövid, egy lapra terjedő ismertetéseket mellékeltek. Ezekben a művész fényképe, életrajza, a reá vonatkozó irodalom felsorolása és néhány művének – gyakran színes – illusztrációja is látható. Az ismertett szám mellékletei (sajnos csak cseh nyelven) a következő művészeikről szólnak: *Horánek, Nemeč, Oberthor, Simon, Stáfl, Svengsbir és Svolinsky*.

*

A finn nyelvű EXLIBRIS ABOENSIS 1997. decemberi számában a szaunákat ábrázoló ex libriseket foglalta csokorba egy finn szerző. A képeken nem hiányoznak ennek a kellemes fürdőzésnek a tárgyi kellékei sem. Egy másik írás a finn gyűjtőknek az ország parlamentjében tett látogatásáról szól.

*

Az ausztriai MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 1997. decemberi számában szokatlan cikk látott napvilágot: Eugen Strobel-Matza grafikusművész saját maga ír grafikai lapjairól. Olyan alkotásait veszi számba, amelyeken a Távolság motívumai szerepelnek. A cikk hasábjai között 21-nek a képét is közlik, nagy részükön japán írásjelekkel.

Közel 1700 darab ex librist kínál eladásra a németországi Münster városban működő Niels Witte antikvárium most megjelent 6. számú árjegyzéke. Az árak 10 márkától 350 márkáig terjednek darabonként. A magyar művészek közül Sassy Attila szerepel itt 9 lappal, 10 márkás átlagos egységárral, Vadász Endre két rézkarcát darabonként 17,50 márkáért kínálják.

Több magyar név szerepel az 5–10 lapos exlibris-csomagokat tartalmazó kínálatukban. Két-két kollekció szerepel Fery, Drahos, Stettner munkáiból. Egy-egy összeállítást találunk Bordás, Mata, Petry, Radványi-Román, Gáborjáni Szabó, Várkonyi kisgrafikáiból. Az árak változóak, felsorolásuktól helyszíne miatt eltekintünk. Végül a grafikai mappák kínálatában a KBK által kiadott négy magyar mappával találkoztunk az 1968., 72., 75. és 76. esztendőkből. Ezek ára az árjegyzékben 45 DM-től 75 DM-ig terjedő összeggel szerepel.

Tizenhat oldalas, ízléses kiállítású ismertető füzet jelent meg a közelmúltban Xantus Géza grafikusművész tagtársunkról. A Budapest-Ferencvárosi Önkormányzat támogatásával napvilágot látott kiadvány a sokoldalú művész Európa-szerte történő megismerését kívánja elősegíteni. Ezért jelent meg itt a magyaron kívül angol, német és francia nyelven is Gebauer Imola írása, melyben Xantus művészetének összefoglaló méltatását adja. Az írásban bepillantást kap az olvasó a művész által leggyakrabban alkalmazott akvatinta eljárásba, pasztell- és tusrajzainak műhelytechnikáiba. A nagyméretű grafikákról szóló megjegyzések megértését elősegíti a szöveget kísérő sok szép színes illusztráció. A művész ex libriseiről szólva e művek víziószínesítésére mutat rá a méltatás, melyet az illusztrációk között szereplő egy akvatinta technikájú könyvjegy is igazol. A művésznak és a munkásságáról készült, jól sikerült kiadvány megalakítóinak elismeréssel gratulálunk.

A budapesti Bíró Family Nyomda és Kiadó igazgatója, Bíró Endre, a grafika népszerűsítésében is kiveszi részét. Az általa kezdeményezett Grafikai Füzetek sorozatában immár a 11. sorszámot viselő kiadvány Solyom Sándor ez irányú munkásságáról szól. Az Erdélyből származó és Keszthelyen élő jogász doktor gyűjtőtársunk ex libriseiből 25 darab látható ebben az ízléses kiállítású, 24 oldalas füzetben. A lapok a magyar történelem jelentős eseményeit, kultúránk emlékeit idézik fel. A kiadvány bevezetőjében Bíró Endre az alkotó sokoldalúságát kiemelve, a művekből sugárzó emberséget és magyarságot állítja elének példaként.

KÖNYVESPOLC

OJTOZI ESZTER: Ex librisek a Debreceni Egyetemi Könyvtár XVII. századi külföldi könyveiben. Klny. a Debreceni Déri Múzeum 1994. évi évkönyvéből. 329–339. p.

Egy könyvtári könyvgyűjtemény közkinccsé tétele nagyon sokféle lehet. Minél jobban feltárt az állomány, annál jobban használható az olvasók számára. Erre egyik legjobb bizonyíték a kis közlemény. Ebben csupán a magyar vonatkozású ex libriseket mutatja be a szerző, bár előző közleményében ugyanennek a korszaknak a kézírásos bejegyzéseiről adott számot. Lassan egy évtizede foglalkozik XVII. századi külföldi könyveik possessorainak számbavételével. Munkája felöleli a kézírásos bejegyzések, a supralibrosok és az ex librisek pontos feljegyzését. Jelen közleményében nyolc

Solyom Sándor linómetszete, X3

A NORDISK EXLIBRIS TIJDSKRIFT 208. száma H. Fogedgaard cikkét közli a baglyokat ábrázoló könyvjegyekről. Ez a nagyszemű, merev tekintetű madár megjelenésével a bölcsességet jelképezi, ezért sokszor szerepel könyvbarátok, könyvtárak ex librisein. A cikk kíséretében bemutatott tizenegy európai kisgrafika a szerző ezekről alkotott véleményét igazolja. Magyar művész nem szerepel a grafikák alkotói között.

Könyvszemléjükben hírül adták, hogy 1997 karácsonyára megjelent a portugál exlibris-enciklopédia 21. kötete. A nagyhírű kiadványban ismertették 13 európai művész között örömmel fedeztük fel Takács Dezső nevét. A Pécsen élő grafikusművészről dr. Lenkey István írta az elemző tanulmányt, amely a kötetben 17 illusztrációval és alkotásjegyzékkel együtt jelent meg. Szerkesztőségünkhez nem jutott el a kiadvány, ezért szívesen vesszük az e könyvet ismertető gyűjtőnk írását.

könyvnek a pontos könyvtári leírása mellett a magyar exlibris-tulajdonosokról, illetve bibliográfiai hivatkozásokról olvashatunk.

A nyolc ex libris tulajdonosa: Fáji Fáy János, Felber Antonius Josephus, Fuker Frigyes, Klohammer Ferenc, Knaisz Mihály, Segesvári István, Susich Károly, Vörös Ferenc. Ezek közül a nyomtatásban eddig elérhető exlibris-katalógusok Fuker Frigyes ex libriséről nem tudnak.

E közleményt tanulmányozva, érezzük hiányát annak, hogy Semsey Andor régi magyar exlibris-katalógusa még mindig kéziratban van. Szükség lenne rá, talán ebben az esetben is segítene.

Lenkey István

Ismeretlen művész rézmetszete a 18. sz.-ból, C2

DIE ABENTEUERLICHE WELT KARL MAYS IM EXLIBRIS
(May Károly kalandos élete az ex librisen)

Kiállítási katalógus, Nürnberg. Kiadó: Joachim Klarner. 1997. 56 oldal.

1997 szeptemberében a németországi Erlangen városban rendezte meg kongresszusát a May Károly Társaság. Az esemény alkalmából mutatták be a résztvevőknek a fenti címmel rendezett kiállítást.

A kronachi könyvtár igazgatója, *Herbert Schwarz* úr jóvoltából jutott el hozzánk a kiállítás katalógusa, mely az ott szereplő 46 kisgrafika, valamint az íróra és munkásságára vonatkozó számos adat révén az érdeklődést felkeltheti.

May Károly (1842–1912) szegénysorsú, 14 gyermekes takácsmester családjában született a németországi Ernstthal városkában. Már gyermekkorában megmutatkozott a könyvek iránti érdeklődése, magánszorgalomból három nyelvet is megtanult. Tanítói pályára készült, de az iskolából hat gyertya ellopása miatt kicsapták. Bár később jóakarói segítségével megszerzi a diplomát, szakmáját alig gyakorolta. Lopás, majd egyéb szélhámosságok miatt előbb 4 évi dologház, majd ugyanennyi fogházbüntetést várt reá.

32 éves, amikor utolsó büntetését kitölti. Élete nagy fordulata ekkor következik be: egy drezdai kiadónál szerkesztői állást kap. Itt elég gyakorlatot szerez ahhoz, hogy négy év múlva önállósítsa magát és haláláig íróként alapozza meg világhírét. Ténylegesen átélt vagy csupán fantáziájában született kalandjait könyvek sokaságában írta meg. Műveinek legújabb, gyűjteményes kiadása 33 kötetet tesz ki.

Az író fordulatos élettörténete után 32 művész kisgrafikáját találja az olvasó a kiadványban. A lapok jellemző adatai és képei után May Károly írásából vett idézet következik, amit az ex librist alkotója a grafikán megjelenített. Magyar vonatkozású lap kettő szerepel csupán a kiállított művek között: a Románia színeiben szereplő *Vecserka Zsolt* Szölgyémi Pál részére készült fametszete és *Tóth Rózsa* 1975-ben készült linója, amely H. Schwarz nevét viseli. A kiállítást a német gyűjtők tulajdonában levő kisgrafikákból rendezték meg. Ezek legnagyobb részét a kronachi könyvtárvezető, H. Schwarz bocsátotta rendelkezésre.

S. I.

HERBERT SCHWARX: LEMBIT LÖHMUS ÉSZT GRAFIKUS
(Kronach város körzeti könyvtárában rendezett kiállítás katalógusa) Kronach, Kreis- und Autobibliothek, 1997. 118 oldal, 107 kép-pel.

A hazánkban is jól ismert grafikus 1947-ben született az észtor-szági Mustlában. Négy éves katonai szolgálatát a Vörös Hadsereg kötelékében Grúziában töltötte. Csak ezután tudta belsőépítési diplomáját megszerezni. A fa- és rézmetszés technikáját magánszorgalomból elsajátítva Észtorország legkiválóbb grafikusai közé küzdötte fel magát. Bélyegterveit nemcsak a balti államokban, hanem Svédországban és a SZU-ban is megvalósították. Időközben hat nemzetközi exlibris-kiállítás díját nyerte el kisgrafikáival, tucatnyi egyéni kiállításon láthatta műveit a közönség Európa északi államaiban. A művész életrajza és eddigi pályaképe után a katalógus további részében a szerző, H. Schwarz, áttekintést ad Észtorország történetéről, a kezdetektől a szovjet tagállammá válásig, majd 1993-ig, amikor is az ország az Európa Tanács tagja lett.

Egy további fejezet a művész grafikai lapjairól szól. Ezek közül kiemelkednek a nagy művészelődök: Leonardo, Brueghel, Modigliani, Picasso egy-egy alkotását bemutató ex librisei. (Közülük a Van Gogh-portrész rézmetszetet mutatjuk be. Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a kisgrafika nem önarckép, hanem az angol Russel festménye alapján készült. Ezt a festőbarát közös párizsi tartózkodásuk idején festette Vincent-ről.)

Az írók, zenészek, híres emberek portréit tartalmazó grafikák mellett szó esik a szobrok, műemléképületek grafikai megjelenítéséről is. A szerző tudósi alapossgggyal gyűjtötte össze az ex librisen ábrázolt személyek élettörténetének, a műemlékek keletkezésének adatait, ezért a katalógus enciklopédia-szerű gazdagságával bővíti a kiadványt utóbb kézbe vevő gyűjtő ismereteit.

A xerox technikával sokszorosított kiadvány második része az észtor grafikus által eddig alkotott 390 ex libris jegyzékét és adatait tartalmazza. Ezt követi 12 szabad grafika, 16 újíví lap, 12 alkalmi grafika és Löhmus 19 darab exlibris-mappájának felsorolása.

A kronachi katalógus a világ egyik legkiválóbb grafikusának és az exlibris-szakirodalom avatott tudósának közös monumentuma.

S. I.

CONCORSO INTERNAZIONALE EX LIBRIS PRO LOCO ROCCALBEGNA. (Roccalbegnai nemzetközi exlibris-pályázat és kiállítás katalógusa). Milánó, 1997. p. 140, 100 képpel.

Olaszország csodaszép, nagymúltú tartományában, Toscanában található Roccalbegna városka. Itt rendezték meg az elmúlt év nyarán azt a kiállítást, mely az olasz exlibris-egyesület és a város által

Hermann Huffert fametszete, X2/2

1853

GRAVE PAR L.LÖHMUS
A.PETZ EXL

Lembit Löhmus rézmetszete, C2

1890

ja az olvasó elé *Egisto Braggia*, akinek az írásában nyomon követhetjük Beccalitto útját a festésztől a kisgrafikai műfajokig. Grafikai opuszlistája a következőképpen részletezhető: 70 mélynyomású ex libris, 103 magasyomású ex libris, 22 PF-lap mindkét technikával, 120 képgrafika magas-, sík-, mélynyomású technikával. Tíz darab minikönyvet adott ki, ezenkívül számos könyvhöz készített borítót, illusztrációt és alkalmazott grafikat.

Enzo Pellai: Litván művészek Roccalbegnában című írásában áttekinti a már hagyományosnak mondható litván-olasz kapcsolatok múltját, és a litván kisgrafika jelenét. A későbbiekben talán nekünk is alkalmunk lesz egy litván kisgrafikai körképet közreadni olvasóinknak.

Giuseppe Mirabella cikke szolgáltatja a tulajdonképpeni címadó problémafelvetést, amely folytatása az ál-ex librisen kapcsán az AIE értesítőben kibontakozott vitának. Ebben az AIE volt elnöke védelmébe veszi azt az olasz szemléletet, amely az általánosan elfogadott nézetekkel szemben többször állt támadások keresztüzében, különböző fórumokon. Igazának védelmében francia és német példákat sorol (Ex libris imaginaires et supposes de personnages celebres, anciens et modernes – Paris, 1895; Franz von Bayros: Ex libris die sie nicht tauschten – 1909), amelyek pseudo-ex libriseket, azaz nem valós, illetve nem élő személyek nevére szóló könyvjegyeket tartalmaznak. – „Mit csináljunk ezekkel a pseudo-ex librisekkel, dobjuk el azokat?” – kérdezi.

Majd idézi a Lago Maggiore-i, szintén turisztikai exlibris-pályázat kiírását, miszerint a szövegnek tartalmaznia kell az „Ex libris – Lago Maggiore” feliratot, ezenkívül elég helyet kell hagyni a később rávésendő tulajdonos nevének... A díjak csak azután lesznek átadva, ha a győztesek rávésték a tulajdonos nevét a dúcra. (A közérthetőség kedvéért: ennek akkor van jelentősége, ha a díjat adományozók a nevüket rá akarják vésetni a zsürizéskor kiválasztott mű nyomóformájára.) – „Ezek a katalógusok bizonyítják a mi igazságunkat.” – írja Mirabella, és így folytatja: „...Mi is tudjuk, hogy az ex librisen ott kell lennie a keresztnevének és a vezetéknevének. De ha egy művész nem volt gondos, és nem hagyott elég helyet a névfelirat számára, azért nem dobhatjuk el a munkáit... Az összes díjazott könyvjegy tartalmazza a kívánt „Ex libris – Lago Maggiore” feliratot, ami mintegy jelmondatként szerepel az ősi címeres ex librisekhez hasonlóan, és ami többet jelenthet egy élő személy vagy akár működő intézmény nevével...

Ha pedig valaki majd felveti, hogy van-e turisztikai ex libris, feleljük rá kórusban – Igenis, van!” – zárja írását Mirabella. De én úgy gondolom, hogy a polémia még folytatódik...

Ürmös Péter

Budai Tibor rézkarca, C3

Ettore Antonini rézkarca,
C3, C

kiírt exlibris-pályázatra beérkezett alkotásokból rendeztek. Az eseményhez készült katalógus előszavából megtudtuk, hogy 22 országból a 101 művész összesen 176 alkotását küldte el. A legnagyobb létszámmal a házigazda olasz művészek szerepeltek: 35 főnyi csoportjuk mellett Argentína 11 fős és a balti államok 22 fős együttese emelkedett ki a mezőnyből. Magyarországról Budai Tibor, Nagy László László, Moskál Tibor és Xantus Géza vett részt a színvonalas művészi versengésben.

Az első díjat kitevő negyedmillió lírát Karol Ondreicka szlovák művésznek ítélte oda a zsűri. A második helyezett: Peter Augustovic ugyancsak Szlovákia művésze. A harmadik díjat Constante Constantini (Olaszország) kapta. Rajtuk kívül különdíjban részesült még 2 olasz művész. A bírálóbizottság említésre (mention) méltatta még 4 olasz és 4 litván alkotó pályaművét.

A rendkívüli műgonddal készült katalógus csak a legsikerültebb alkotások képét közli, valamennyit eredeti színében és megközelítő nagyságában. Szinte valamennyi lapon szerepelnek a városka nevezetességei: a cukorsüveg alakú sziklára (rocca, innen a város neve) épült vár, a gótikus templom és harangtornya. A nyilvánvalóan előírt képelemek szerepeltetése ellenére igen jó színvonalú kiállítás kerekedett ki a pályázat lapjaiból. A magyar résztvevők lapjai jól szerepelnek a katalógusban. Ezekből közlünk mutatónak egyet. Az első három helyezett rézkarca lapjának bemutatásától el kellett tekintenünk, azok tónusos volta miatt. Lapunk nyomdatechnikája azonban lehetővé tette az egyik különdíjas lap bemutatását.

S. I.

A POLÉMIA FOLYTATÓDIK...

Hogy a PRO LOCO ROCCALBEGNA nemzetközi exlibris-pályázat kiállítási katalógusával még egyszer foglalkozunk, azt az ebben szereplő néhány cikk és méltatás magyarázza. Az egyik *Cristiano Beccalitto*, az AIE (Associazione Italiana Ex Libris) jelenlegi elnökének a portréját vázolja fel, aki egyben ennek a kiállításnak a szervezője is volt. Nemcsak művészi munkásságát, hanem a megválasztása előtti, illetve azóta végzett egyesületi tevékenységét tár-

HÍREK

Irodalom az ex librisen címmel nyitott kiállítást 1997. június 5-ikén Szökőcs Béla a mohácsi városi könyvtárban dr. Tardos Mária és dr. Lenkey István gyűjteményéből. A 173 alkotást bemutató tárlatot öt témakörbe csoportosították a gyűjtő-rendezők: mitológia, a magyar irodalom nagy alakjai és műveik, a világirodalom óriásai és műveik, valamint Pinokkió- és Don Quijote-illusztrációk. Ugyancsak Tardos Mária és Lenkey István gyűjteményéből Magyar né Manga Anett nyitotta meg Mohács a Városi Könyvtárban ez év január 7-ikén a Fery Antal ex libriseiből és kisgrafikáiból rendezett kiállítást. A mintegy 200 lapon magyar történelmi, irodalmi, művész- és orvosportrék mellett jeles gyűjtők portréi, valamint hazai műemlékek láthatók, népművészeti motívumokat, irodalmi illusztrációkat és címereket bemutató lapokkal együtt.

*

A hetvenéves *Kass Jánost* köszöntötték tisztelői és barátai a Budapest Galériának ez alkalomból megnyílt retrospektív kiállításán, amely december közepétől január közepéig mutatta be a művész életművét. Köszöntésként a Kisgrafika Barátok Köre tagjainak nevében hadd idézzük *Szokolay Tamás* tömör értékelését a jubiláló művészről: „Kass János a mai magyar és európai grafika legsokoldalúbb művésze... Bármire is nyúl – a műfaj, a technika, az anyag, a kifejezés, a szenvedélyes egyéni látásmód fölényes birtoklásáról ad tanúbizonyságot. Grafikái, rézkarcai a műfaj legrepresentatívabbjai közé emelik... Tartós kísérletezés után jutott el az EMBERI FEJHEZ, amit polistirolból formált archaikusan korszerűvé. Így lett az időtlen, felháborítóan jellegtelen fejből időszerű, egyértelmű és felcserélhetetlen JEL: STIGMA. Könyvillusztrátorként alig akad párja. Könyvművészként Európa-szerte márka. S ugyanakkor a művészettörténet hagyományainak csontfórraló szintetizátoraként fáradhatatlan és gyakorta meg nem értett konok kísérletező is.”

További alkotóerőt és újabb sikereket kívánunk Kass Jánosnak!

*

Eredményesen rendezték meg a lengyelországi Glivicében az 1997-es II. Nemzetközi Grafika és Exlibris Pályázatot, amelynek anyagát a helyi könyvtárban mutatták be. A díjazottak névsoráról nem kaptunk tájékoztatást. A résztvevők száma a sikert jelzi. Például a szomszédos Ukrajnából 32 művész küldte el munkáit. Magyarország képviselőjében Molnár István, dr. Tóth Rózsa, Ürmös Péter, Várkonyi Károly és Xantus Géza vett részt a pályázaton. A művekről kiadott katalógusban Molnár István és Ürmös Péter egy-egy grafikájának illusztrációja is szerepel.

*

Igen szép sikerrel zárult Kolozsvárott az *Első Nemzetközi Kisgrafikai Biennálé*, amelyet 1997. november 12. és december 5-ike között rendeztek meg. Említhetnénk a világ kisgrafika-művelőinek sereg-szemléjeként is, mivel a földgolyó 48 országából 256 fő vett részt a pályázaton. Legnagyobb számban természetesen a hazaiak: Románia 64 grafikusművésszel képviseltette magát. Őket meglepő módon másodikként a japánok követték 43 művészüik munkáinak jelenlétével, majd következett Ukrajna 20 résztvevővel. Magyarország ugyanannyi grafikussal szerepelt, mint Argentína: 19 fővel. A nagydíjat a zsűri a 27 éves japán *Ohia Masaaki* számára ítélte *Állandó erő* című háromdarabos sorozatáért. A hat egyenlő díjat a spanyol Asun Del Pozo, a portugál Carlos Goncalves, a japán Kohsei, a thaiföldi Suwan Methapisti, a japán Shuko Takagaki és a belga Luc van Malderen művészek kapták. A kiemelkedő művek kategóriájának 15 fős csoportja a magyar *Bardócz Lajos* nevével kezdődik, aki *Helyzetek I-III.* című triptichonjával érdemelte ezt ki. A Biennálé 140 oldalas katalógusa nagyon szép, csaknem minden igényt kielégítő színvonalon jelent meg. Mindegyik résztvevőnek egy-egy alkotását képen is bemutatja, a díjazott és kiemelt műveket eredeti színeik-

Molnár István rézkarca, C3

ben, a többi csak fekete-fehérben. A Biennálé elnöke, Ovidiu Petca grafikusművész tájékoztatása szerint a Második Nemzetközi Kisgrafikai Biennálét Kolozsvárott 1999-ben rendezik.

*

A zentai csata háromszázadik évfordulója alkalmából Zenta városháza adott helyet *Andruskó Károly* tárlatának, melyen a művész 25 olajfestményét láthatta a közönség. Az 1697. szeptember 11. napján a Tisza jobb partján, Zenta város térségében kialakult csatában Savoyai Jenő herceg világraszóló győzelmet aratott a török sereg felett. Az ütközettel nagyjából befejeződött országunknak a másfél évszázados török iga alóli felszabadítása. A hadjárat, mint ismeretes, a karlócai békét eredményezte.

Andruskó Károly jól sikerült olajkép-sorozata a térség akkori életének egy-egy mozzanatát idézi fel. Az első képen még a nyárvegi betakarítás békés hangulata uralkodik. Egy további olajfestményen a sötét porfelhő már a török sereg közeledtét jelzi. A csata jeleneteit nagy képzelőerővel keltette életre a zentai művész, de látatja nézőivel az elpusztult vidéken a fészekrakás, az élet megindulásának biztató jeleit is. A honismeret ügyét jól szolgáló képsorozat a zentai csata emlékművének bemutatásával zárul.

A kiállításról 300 példányban íleses kivitelű katalógus adott ki a Thurzó Lajos Művelődési Központ. Beszámolónk ennek alapján készült, amelynek befejezéseként az alkotónak, Andruskó Károly festő- és grafikusművésznak meleg barátsággal gratulálunk!

*

Előző számunk 13. oldalán hírt közöltünk arról, hogy *Mota Miranda* szerkesztésében Portugáliában napvilágot látott az ismert szakíró exlibris-enciklopédiájának 20. kötete. A hír kapcsán sajnálattal kellett megállapítanunk, hogy ebben a kötetben Magyarországról nem szerepelt grafikusművész. Korábbi számunk fenti tartalmú közleményét most azért kellett felidézni, mert abba hiba csúszott – a szöveget leadó legidősebb szerkesztőnk tévedése folytán. (A szóbeszéd szerint olykor még Homérosz is elszunyókált munka közben, hibákat véve ezalatt. Ezért talán megbocsátható e hiba Budapestben is.)

A múltkori szövegben ugyanis az az állítás szerepelt, hogy ebben a jelentős portugáliai sorozatban magyar művész még nem szerepelt. A tévedés joggal váltotta ki egy, a lapunkat figyelmesen olvasó művészünk észrevételét! Köztudomású ugyanis, hogy az

Fery Antal fametszete, X2

Moskál Tibor fametszete, X2

említett enciklopédia-sorozat egy-egy korábbi kötetében gazdagon illusztrált cikk és alkotásjegyzék is megjelent már Fery Antal, Vén Zoltán, König Róbert, László Anna, Molnár István, Müller Árpád, ifj. Feszt László munkásságáról. Ilyen előzmények után joggal várjuk művészeink szereplés-sorozatának folytatását.

*

A Lipcsében élő nyugdíjas könyvtáros, Horst Gebauer leveléből értesültünk arról, hogy a németországi Gütersloh városban szőlős-boros exlibris-kiállítást rendeztek. Az 1998. január 9-től egy hónapra át nyitva tartott tárlatot saját gyűjteményéből Paul G. Becker hozta létre. Az alkalomra készült leporelló szövegében a neves gyűjtő elmondja, hogy ezek a motívumok szerepelnek a leggyakrabban az ex libriseken. Az egyik legjelentősebb ilyen gyűjteménynek a magyar borász szakember, Bodnár Sándor 3000 darabos kollekcióját tartja. Az ismertetőben az is olvasható, hogy a Tokaj vidékéről, szőlész-borász családból származó Lippóczy Norbert több mint 3500 darab ilyen könyvjegyet ajándékozott a budapesti Mezőgazdasági Múzeumnak. Néhány darab ebből a gyűjteményből németországi kiállításokon is látható volt. A témára vonatkozó irodalom felsorolásában magyar vonatkozású az a két katalógus is, amely a Bodnár-gyűjtemény 1980. évi kronachi és 1987. évi kitzingeni kiállítására készült.

A németországi Kronach városban működő Kreis- und Autobibliothek igazgatója, Herbert Schwarz úr megküldte ez évi kiállítási programjukat. Évek óta követett szokásunkhoz híven ezúttal is szívesen adunk helyet ennek, mert a tekintélyes intézmény Európa-szerte érdeklődésre számot tartó események színhelye minden esztendőben. Íme:

1997. nov. 16.–1998. jan. 31.: Goethe: Wilhelm Meisters Lehrjahre. A düsseldorfi Goethe Múzeum kabinetkiállítása

1998. febr. 16.–márc. 10.: Mesebeli utazás Andersennel. 250 képes mesekiadvány 42 országból. A müncheni nemzetközi ifjúsági könyvtár kiállítása.

1998. márc. 27.–máj. 8.: Stefan zweig 1881–1942. A bonni osztrák követség közreműködésével.

1998. máj. 15.–júl. 17.: Conrad Felixmüller (1897–1977) grafikái. A zwickaui Friedbert Ficker-gyűjteményből.

1998. okt. 1.–nov. 27.: Don Quijote az ex librisen. (Paul G. Becker Gyűjteményéből). Előadásával bevezeti maga a gyűjtő.

1998. dec. 5.–1999. jan. 31.: Lucas Cranach d. Ä. (1472–1553): Fametszetek. A wittenbergi Lutherhalle kiállítása.

*

Január 9-én sugározta a TV2 azt a riportot, mely korábban Vén Zoltán grafikusművész műtermében készült. Ennek során Soós Imre az ex libris történetét ismertette, Szászné Mara a gyűjtők személyére utaló könyvjegyekről szólva saját gyűjteményének zenetárgyú lapjait mutatta be a nézőknek. Király Zoltán külföldi művészek kisgrafikáinak felvillantásával hívta fel a figyelmet az exlibris-gyűjtés kapcsolatteremtő szerepére. A film áttekintést adott Vén Zoltán kisgrafikáiról, majd maga a művész szólt rézmetszetű lapjainak készítési módjáról, a metszés műveletének bemutatásával. A TV2 munkatársai, Budai Béla és Simon Zsuzsa jól sikerült, frappáns rövidfilmjükkel jól szolgálták az ex libris megismertetését és népszerűsítését.

*

Az Erdős Renée-házban januárban a X. kerületi (kőbányai) művészek tárlatát láttuk. A neves író Rákoshegyen levő, egykori világa ad jelenleg helyet a XVII. kerületben rendezett képzőművészeti kiállításoknak. A vendégművészek igen értékes, változatos anyaggal szerepeltek a hangulatos környezetben történt bemutatkozásukon. A kiállított anyag jó művészi színvonalát nagyban emelte Kőhegyi Gyula grafikusművész tagtásunk 3 nagyméretű fametszete is.